

GLOSSA IN PSALTERIUM.

[*Glossa in primam partem periisse videtur.*]

GLOSSA IN PSALTERII SECUNDAM ET TERTIAM PARTES.

PRÆFATIO HERBERTI AD WILLELUM SENONENSEM
ARCHIEPISCOPUM.

Cum liber Psalmodiarum unus sit et non plures, ipsum tamen præter morem quidem sed non præter causam, in duos secavimus tomos. Ipsum etiam et in libro fecimus epistolarum, quem, cum non nisi unus sit, partiti sumus in duos, hoc facientes in libris quod in oneribus fieri solet. Ad continendum quippe et contractandum habilitiora et aptiora sunt singula, quam si simul omnia uno sint pressa volumine. Et etiam quia simul et sæpe plus

plurimum poterit lectioni prodesse hujusmodi in libris partialis divisio. Tu igitur, beatissime prælat, sectiones has quatuor simul suscipe, divisim lege, et si forte ad transcribendas has librarii vestri apposuerint manum, ut concordantiæ et notæ extravagantes suis decenter aptentur locis, curiose observetur: ne, ut sæpe fit, per librarium imperitiam seu negligentiam opus emendare quæ scribere sit difficilius, præsertim cum novi corruptor operis non alius quam frater sit destructoris.

ALANI PRIORIS CANTUARIENSIS

POSTEA ABBATIS TEWKESBERIENSIS

EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

AD PHILIPPUM REGEM FRANCIE.

PHILIPPO, Dei gratia illustri Francorum regi, cum ætatis incremento augmentum gloriæ et gratiæ apud Altissimum.

Piæ recordationis Ludovici, patris vestri et nostri benefactoris, nec debemus nec volumus ullo unquam tempore esse immemores; sed magis ut tenemur in nostro est voto et affectu, ut ejus beneficiis et honori, quæ beato martyri Thomæ in suo exilio, et post gloriosam ejus victoriam in propria persona Cantuariæ exhibuit, possimus vel in aliquo respondere. Ipsius itaque animam, quod nunc licet, devotis prosequimur orationibus, ut qui, dum vixit, id apud Ecclesiam Cantuariensem plene promeruit, jam sentiat ipsius martyris et suorum devotionem sibi prodesse, qui eidem martyri et suis in tribulationibus et angustiis exstitit tam devotus. In hoc etiam excellentiæ vestræ sumus obligati, ut non minus pro vestra salute quam sua simus solliciti. Nimirum vestram magnificentiam nobis, sicut et multis, ad profectum non solum coronæ et regni, sed etiam fidei et devotionis reliquit hæredem, ut,

B sicut ipse præcessit in spiritu mansuetudinis ad dirigendos sibi subditos in viam pacis et tranquillitatis, ita et vestra serenitas ejus sequatur vestigia, superadjiciens, quod et ipse superadjecit, hoc ad coronam regni dignitatis jure hæreditario spectare præcipue, quod omnes afflicti, et maxime pro justitia exsulantes, ad se summum debeant habere refugium. In quo et nos indubitatum spem concepimus, si ea tamen necessitas nobis ingruerit, quod debeamus et nos in nostra parvitate invenire apud clementiam vestram, quod majores nostri in eadem vel consimili casu dicuntur promeruisse. Cum vero regni celsitudini vestræ placuerit super his nos certiores fieri, tunc demum firmiores erimus ad id quod quidam minantur acrius, fortius preferendum. Si vero sublimitatis vestræ rescriptum super his de gratia vestra ad nos reverteretur, in angustiis ipsis quibus urgemur non modicum, maximum nobis credimus et optamus conferri solatium.

EPISTOLA II.

AD PRIOREM WINTONIE.

ALANUS prior Ecclesiæ Christi Cantuariæ prior Wintoniæ, quam sibi salutem.

Mutæ societatis affectus, quo sub ipsa paupertate sed tolerabili pridem fuimus ad invicem connexi, nos pro certo docet qualiter sub ipsis hujus mundi deliciis et rerum affluentia debeamus conversari; dum patenter perpendi potest, si plenius id inquiratur, qualiter nobis illa rei familiaris Inopia tunc dederit notitiam de temporalium abundantia, cujus possessores credebamus plurimum felices, quos jam constat denudata vanitate et discussa, vacuos esse et inanes. Quid tibi, amice, videtur, si præteritas illas scholares angustias cum his quas nunc patimur compares anxietatibus? Nunquid amaritudinem illam amariorem dices isto melle, quod in ardore et æstu tribulationis dierum istorum nunc de spinis et tribulis elicimus? Tunc quidem aliquatenus sufficit diei malitia sua, nunc autem miseriorum cumulus, qui ex ipsa nascitur opulentia, suam ita demum aggravat acerbiter, quod etiam vita ipsa quandoque vertitur in tædium. Unde a sollicitudine et cura suffocati, cum temporum damno quæ retrorsum non habent recurrere, omnibus modis incurrimus salutis dispendium. Nec est aliquid in quo reperitur solatium sine graviore discrimine. Quacunquē enim te verteris, occurrit salutis obstaculum. His in me ipso repertis, anxietas animi motum mentis non sinit esse securum, donec aspiraverit dies quam daturus est Dominus in utriusque nostrum consolationem, ut possimus revera pro nobis dicere quia *beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* (Matth. v) Ex mea vero tuam tribulationem dimetior, et idcirco tibi sicut mihi ex cordis affectu hactenus hæc aggressus sum loqui, votum et desiderium habens non modicum de statu domini episcopi et tuo pleniorē habere notitiam, quia si quid penes conscientiam tuam movetur, unde debeat amicus tuus pro te moveri, id securius mihi tanquam tibi committere poteris, quoniam tuum profectum sicut et meum omnino affectat anima mea. Valeat amicus meus et vivat in Christo.

EPISTOLA III.

AD BALDWINUM ARCHIEPISCOPUM.

Reverendo Patri et domino B. Dei gratia Cant. archiepiscopo totius Angliæ primati, A. prior et conventus Ecclesiæ Christi Cant., debitam et devotam in Domino reverentiam.

Vobiscum quam plurimum congratulamur in Domino, cujus misericordia regiam excitavit excellentiam, ut pronior fieret ad ea quæ vestræ novit placuisse voluntati. Oblata itaque, si placet, utendum est occasione, ne si omissa fuerit quæ præ manibus est opportunitas, sera sit pœnitentia, si alias id fieri non potuerit, cujus præsto est et præsens facultas ad effectum. Roffensis igitur Ecclesia, si ad cor rediret, utique recognosceret in quibus offendit; nunc autem superest ut vestra discretio manum apponat, quatenus quod præsumptum est in Cantuariensis Ecclesiæ dispendium, in pristinum debiti honoris statum reformetur. In Cantuariensis Eccle-

sia capitulo ex antiqua consuetudine Roffensis Ecclesiæ electio solet celebrari, ibique electus consuevit de manu archiepiscopi sui et spiritualia et temporalia recipere, fidelitatem proinde jurare, quod plene observatum est usque ad tempus Waleranni, et quod de eo secus actum fuit, eo redeunte a Normannia ubi et consecratus est, in melius est reformatum. In hujusmodi vero dignitatis signum Roffensis Ecclesia, obeunte pastore suo, baculum pastoralem debet ad Ecclesiam Cantuariensem portare, et super altare Christi deponere. Ilunc autem baculum per subreptionem cum Walterio bonæ memoriæ quondam Roffensi episcopo consepulium, et inde per manum piæ recordationis Ricardi tunc temporis archiepiscopi extractum, monachi Roffenses denuo cum Waleranno episcopo sepelierunt. Quocirca paternitatem vestram rogamus attentius, ut vestra velit discretio his et aliis mentem apponere, et quæ præsumpta sunt ita demum reformare, quatenus commissarum vobis ovium universitas debeat et possit pariter nobiscum in operibus vestris Deum glorificare.

Sane de Landaviensi electo id adjicimus, quia primus est per vos consecrandus, hujus consecratio in ipsa sede celebrari, si fieri posset, gratum esset nobis et acceptum. Verum ubi necessitas ipsa inducit dispensationem, vestræ erit discretionis id prospicere.

Porro super translatione beati martyris Thomæ et ejus termino, certius quid determinari oporteret, ut nationibus universis quæ id desiderant possit innotescere, qualiter et quando ad gloriam illius solemnitatis valeant pervenire. Ad hæc quia undique pulsamur et plurimis vexamur angustiis, præcipuumque ad vestram paternitatem speramus nos habere refugium; idcirco priorem nostrum ad vestram benignitatem quantocius Deo auctore destinabimus, obnixius supplicantes, quatenus in his quæ ipse ex sua parte et nostra vobis suggererit, vestra velit pietas benigniorem aurem inclinare. Et pro certo, si in his temporibus sub vestra potestate cogamur per quoscunque humiliari: his qui etiam bona sinistre solent interpretari dabitur apertior nobis insultandi occasio. Sed et qui capiti nostro congegisset contumelias nisi invenerit obviantem, a læsione membrorum non desistet. Modicum quidem vos honorat qui nos spernit, nisi forte et in hoc crediderit se quis vobis præstare obsequium. Et procul dubio, ut credimus, reverentiæ vestræ et honestati non modicum conferet, si manifestis appareat indicis, quod injuria filii illata patri omnino displiceat. Valet.

EPISTOLA IV.

AD HENRICUM REGEM.

HENRICO regi Anglorum, ALANUS prior Ecclesiæ Christi Cantuariæ, salutem.

Quanto desiderio nobiscum universus desiderat orbis, ut corpus beati martyris Thomæ decentiori loco cum debito honore collocetur, etiam barbaræ

nationes non ignorant. Præmatura vero mors quondam Patris nostri Ricardi id ipsum impedivit ad tempus, cum ad hoc pridem vestram promptiorem invenissemus voluntatem. Nunc autem per Dei gratiam parata sunt ea, quibus res ipsa videbatur maxime indigere: si tamen id sederit vestro beneplacito, ut sequenti anno (1) circa medium Maii tantum negotium possit terminari. Oportet enim ad ejus executionem plurima præparari. Nihilominus expedit his, qui longius absunt, hujus festivitatis tempus ita denuntiari, quod ad id, sicut desiderant, possint competentiùs pervenire. Placeat itaque serenitati vestræ domino et Patri nostro Baldwino Cantuariensi archiepiscopo et nobis voluntatem vestram significare. Id namque expectamus ut de consilio et auxilio vestro desiderium nostrum, imo omnium Christianorum, in hac parte possit compleri. Valete.

EPISTOLA V.

AD BENEDICTUM ABBATEM DE BURGO.

BENEDICTO abbati de Burgo, ALANUS prior Ecclesiæ Christi Cantuariensis, salutem.

Licet is qui præest ex hominibus assumptus sit a Domino in correctionem subditorum, nihilominus tamen cum aliorum errata corripit, habet sibi prospicere, quoniam et ipse circumdatus est infirmitate: et cum innouerit ei quoniam et ipse cum cæteris infirmatur, pro certo in hoc admonetur aliorum compati infirmitati, cum ipsa poena docente, discat in propriis qualiter alienis debeat mederi vulneribus. Noluit itaque divina dispensatio infirmitatis expertem quemquam inveniri, ut in eo quod infirmius præfertur infirmis nullus glorietur, sed magis qui suo prægravatur pondere, in se humiliatus subditorum sarcinas ferventiori affectu studeat humiliter supportare, et dum errantem respicit, meminerit se ipsum quandoque errasse. Errans erravit ovis de grege vestro, et in deserto solitudinis perierat, sed inventa est, et revertitur ad ovile; aperite ei, si placet, ostium, ne amplius erret, et error ejus ei imputetur, qui noluit eam ab errore redeuntem recipere. Non excusat, sed fatetur se errasse; promittit emendationem, exoptulat non judicium sed misericordiam. Date veniam et recreate dolentem: forte cecidit ut fortior resurgat,

(1) In margine codicis C.C.C. adnotatum est: « Sequens annus erat 1182: sed translatus non est usque ad annum Domini 1208 per Stephanum Langton. » In transcripto ejusdem codicis, quod fecit James, [Bodl. James 17, p. 134] habetur adnotatio hæc: « Hic annus, inquit nota marginis, erat 1182, sed translatus non est usque ad annum Domini 1208, per Stephanum Langton. De festivitate autem ejus sic Giraldus in Vita Baldewini, ad quem etiam super translatione Thomæ scribunt iidem prior et conventus. Cum, inquit, festo Beati Thomæ primo quod apud Cantuarium publice celebratum fuerat, biennio videlicet post martyrium jam elapso, cui et Deo dante intereram, multi barones regni illius devotione confluisissent, in audientia communi, cum post prandium in cameram intrassent,

A et qui de se amplius quam oportuit confidebat docetur in se humiliari, ne amplius evagetur; et sic qui factus fuit indomitus et effrenis, dabit manum correctioni et fiet docibilis, quatenus ejus salut pastoralis sollicitudo debeat congratulari, cæjus perditionem prius potuit et debuit deplorare. Hæc ac instantiam et postulationem confratrum nostrorum, qui vestrum utique affectant honorem, ad vos diximus exarare, ut quali et pro quo in hac parte movemur affectu, harum tenore inspecto plenius innotescat. Et si bene meminimus, vestra bonitate docente didicimus, præsentium latoris excessam et recessum vestræ pietati omnino displicuisse. Valete.

EPISTOLA VI.

AD ROBERTUM DE HARDRES.

ALANUS prior Ecclesiæ Christi Cantuariensis, Roberto de Hardres, salutem et in futura sibi prospicere.

Eo usque divina et me et te extulit gratia, et in id ætatis jam devenimus, quod de cætero debemus, si sapimus, ei uberiores gratiarum actiones referre, qui utrumque nostrum, supra quam aliquis de genere nostro ausus est sperare, dignatus est provehere. Quocirca tenemur propensiori studio præcavere, ne ingratitude nota insigniti videamur saltem velle matrem nostram aliquatenus impugnare, a cæjus uberibus coaluimus et tantam recepimus sub extrema ignominia et ultima paupertate consolationem, ut tot et tantis viris non merito nostro, sed gratia Dei id agente præferamur, quorum si ad genus vel vitam et conversationem respicias, nec digni erimus corrigiam calcamenti solvere. Si ergo eo admonente qui dedit affluentem finem cupiditati non imponimus, pro certo timendum est ne cæpis exigentibus permittamur eatenus pervagari, donec dicatur: *Ecce homo qui non posuit Deum adjutorem suum, sed speravit in multitudine divitiarum suarum et prævaluit in vanitate sua (Psal. 11), qui cum in honore esset non intellexit: idcirco comperatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis (Psal. XLVIII).* Memento insuper quia cum interieris, non sumes omnia, neque descendet tecum gloria tua. Vita nostra brevis est et ad instar puncti. Unde quod reliquum est si perdidimus, quod Deus avertit, quis nobis in die illa et ætatis et temporis damna

D conquestus est archiepiscopus de publicæ potestatis officialibus et ministris sibi et suis contra Ecclesiæ suæ dignitatem nimis præter solitum nuper injuriantibus, dicens et jurans se nullatenus hæc passurum, manum quoque ad caput extendens, se prius hoc gladiis exposituram, quam hoc pateretur juramento firmavit. Respondens autem vir nobilis et magnanimus, qui cum aliis advenerat, Hugo de Laci. Non oportet, inquit, o archiepiscopo, quod caput ad hoc vel etiam pedem ponatis; secure jus vestrum tueri et ecclesiasticam justitiam exercere potestis: tantum operatus est Deus pro martyre sancto decessore vestro, quod non inveniret rex ribaldum aliquem in terra sua, etiam si vellet, qui ausus esset in vos manum extendere. Finitum est bellum: manuteneite si vultis, quod martyr evicit.

restituet? Ad hæc si veritati etiam niteretur que-
rela quam proponis, et recenter posses probare tibi
in hac parte debitum jus competere, citius eligeres,
me tibi fideliter consulente, hujusmodi querelæ ad
tempus supersedere, quam tot sanctos quibus astric-
tus es fide et devotione molestare. Nunc autem oc-
casione tantum rotulæ Wintoniæ possessionem
nostram antiquam ad te niteris revocare: in quo
procul dubio, quantum in te est, statum Anglicanæ
Ecclesiæ exempli pernicie omnino subvertis, quia
si omnia jura illius antiquitatis juxta rotulam illam
debeant ad pristinum statum revocari, necesse erit
munimenta, privilegia totius Anglicanæ Ecclesiæ a
sua stabilitate turbari. Sane si nec devotione san-
ctorum nec dilectione conventus nostri moveris,
saltem id tibi in mentem subeat, ne occasione fa-
miliaritatis tuæ suspectus habear, quasi de consensu
meo id agas quod cœpisti. Id autem tibi certum sit,
quia dum vitalis spiritus in meo duraverit cor-
pore, quantum in me erit, mater mea non amittet
vel passum pedis de omnibus his possessionibus
quas inveni eo tempore quo credita est mihi, quam
gero, administratio, maxime ubi ipsa se potest de
jure tueri et defendere. Et cum hactenus jura illius
integra et illæsa servaverim, acriter insistam, ne
vel te ipso auctore mater mea debeat in aliqua sui
parte pati diminutionem. Valet.

EPISTOLA VII.

AD BENEDICTUM ABBATEM DE BURGO.

BENEDICTO abbati de Burgo, ALANUS prior Eccle-
siæ Christi Cantuariensis, salutem et se ipsum.

Sicut vestræ plenius innotuit discretioni longe
aliud est corripere, aliud deprimere. Et pro certo
qui nimis emungit, ipsum aliquando elicit sangui-
nem: nec bene sibi consultit, qui ex impetu vel
obstinacia damna multiplicat. Hoc tamen non dici-
mus quod velimus cujusque errorem fovere, sed ne
eum, cui tenemini ex debito naturæ et officii pro-
spicere, immoderata castigatio debeat vel possit in
ultimum desperationis vel erroris calculum detru-
dere. Castigans denique castigat Dominus quem
diligat, sed quem castigat, nunquid morti tradit vel
errori deputat? Sane qui verbera patris habet ma-
tris uberibus carere non debet. Et licet caro pro-
pria nobis continuam indicat pugnam, nunquid pro-
pterea potestis eam abjicere? Imo tenemini ei vel
necessaria ministrare. Qui igitur de se hujusmodi
non potest habere victoriam, non habet ultra mo-
dum molestari super alieno excessu. Se ipsum enim
habet exemplum qualiter debeat se habere circa
proximum. Ad hæc frater utique vester, licet incon-
sultius hactenus egerit, tamen in hoc aliquatenus
vestram debuit gratiam promeruisse, quod studio et
disciplinæ cum familiari angustia diligentius vaca-
vit, ne cum damnis rerum incurreret et damna
temporum. Non ergo totam substantiam suam cum
meretricibus dissipavit, qui non solum alteram, sed
et multo meliorem partem sibi retinuit. Verum si
permisceritis fratrem vestrum discurrere et usuras

A procurare, cum demum necessario oportebit eidem
consulere, et damna rerum accrescent, et non mi-
nuentur damna temporum. Denique reditus quos
habet citra auctoritatem vestram nemini poterit
obligare: quia nemo credit ei quidquam, et si id fe-
cerit compelleretur iterato mendicare. Sustinete igitur,
si placet, vos vel semel vinci, ut idem frater
vester, quia jam ætatem habet, ex abundantiori gra-
tia vestra teneatur se ipsum vincere. Quid, cui et a
quali amico dictum sit intelligenti satis innotescet.
Valet.

EPISTOLA VIII.

AD EUNDEM.

BENEDICTO abbati de Burgo, ALANUS prior Ecclesiæ
Christi Cantuariensis, salutem et se ipsum.

B Ab inceptis non duximus subsistendum, licet desi-
derio nostro, utinam non honori vestro, hactenus
restiterit vestræ dilectionis ut plerisque videtur mi-
nus benigna severitas. Et pro certo, ubi id persuaserit
mansueta discretio: ad tutelam non solum con-
scientiæ, sed etiam famæ conservandæ plurimum
detrahendum est severitati pro tempore, ne si curam
domesticorum abjecerimus, quibus utique pro natu-
ræ debito tenemur prospicere, videamur hominem
exuisse et legibus naturæ quantum in nobis abrogare
vigorem. De his autem qui suorum et maxime do-
mesticorum curam non habent, quæ sit Apostoli sen-
tentia vos nec potest nec debet latere. Alias hæc
scripsimus, sed eo usque non exauditi, quod non pro-
meruimus inde vel responsum recipere, unde satius
nobis esset subsistere pro rubore. Sed procul dubio
ipsum ruborem vicit affectio, qua astringimur vobis
et vestris contra omnem fortunam assistere, ne per
nos videatur stetisse quo minus paternitati vestræ
debitus honor ubique integer permaneat. Denique
vester sed et noster in Christo frater Ricardus in
mœrore et angustia affligit animam suam, nec in se
vel modicam recipit consolationem, fatetur errorem,
promittit correctionem, inclinat se et suam ad
vestram voluntatem. Desideratis eum monachari.
acquiescit ipse, tantummodo de loco non sit con-
tentio. Cantuariensem Ecclesiam sibi eligit in locum
habitationis et requiem, quantum ad nos pertinet,
patet ingressus. Superest igitur, quia sic expedit,
ut per vos domini archiepiscopi requiratur assensus,
familiares et amicos vestros in ecclesia nostra con-
veniant, si placet, ut nos quasi ignaros inde sollici-
tent, et nos partes nostras interponemus, ut res
sortiatur effectum. Revertatur etiam præsentium
lator cum litteris vestram voluntatem continentibus
ante synodum nostram, ut per vos instruiamur et
amici vestri qualiter debeat res ipsa procedere. Ve-
rum tamen si visum vobis fuerit, per idoneum unum
autium ex parte vestra expediret hæc fieri: vel quod
magis affectamus per vestram personam, si hujus
rei gratia seu ut visitetis dominum archiepiscopum
placet vobis ad nos usque descendere, et hoc ipsum
credimus, si fieri posset et vobis et nobis utiliter
profuturum. Quo affectu, qua intentione hæc agi-

mus qui inspector est cordium ipse novit. Valeat in Christo vestra mihi prædilecta paternitas.

EPISTOLA IX.

JOANNIS PRIORIS S. SWITHINI WINTON. AD ALANUM.

Domino et amico in Christo charissimo ALANO Cantuariensi priori venerabili, suus JOANNES Ecclesie Sancti Swithini Wintoniæ dictus prior, salutem in omnium salutari.

Ad litteras consolationis vestræ revisit spiritus meus, et ex iis mihi duplex eliciens remedium dilectioni vestræ gratias retuli. Ex earum procul dubio sinceritate duo mihi humilitatis ac patientiæ promanarunt documenta. Quorum unum ad custodiam, alterum ad virtutis ornatum mihi vestri gratiam procurastis: unum a superbo Moab declinandum, alterum percussum Job induendum communit. Præcipuum, ut æstimo, humilitatis mercamentum est præteritæ paupertatis reminisci: quod etiam inter ipsas delicias laudem præcinit earum largitori; cujus tam extollenda quam admiranda est dispensatio. Nihil enim præsentium numerum tam efficit ingratum quam conditionem sui non agnoscere, præteritorum oblivisci. Nihil interea adeo mentem roborat quam in hujus vitæ procillis amplecti patientiam; quam non immerito prolem humilitatis nominaverim. Et ipsa quidem optimæ genitricis partus non deterior. Ad istarum itaque considerationem virtutum amicum provocastis, pigrum suscitastis, de communi non tam sollicitus quam perturbatus naufragum. Quidquid desperationis præcipitium munitaverat, sic aura consolationis vestræ funditus abegit ut mihi videretur aspirasse dies et umbra declinasse. Quid certe serenius verborum sinceritate? Quid efficacius dilecti et domini consolatione? Quid jucundius in adversorum torculari posito, quam a doloris compendio æternitatis repromissio? Itaque non sunt condignæ passionibus hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in *his qui secundum propositum vocati sunt sancti*, ut ait Apostolus (Rom. viii): nullatenus igitur murmurandum si secus aut urat Dominus, quia sive morimur sive vivimus Domini sumus, per quem omnia nobis cooperantur in bonum. Tantum fides non dormiat, sustinentia non deficiat. Memoria sanctorum in cordibus vestris vigeat. Ad quorum nimirum exempla cum suis desideris, mundus cum suis illecebris calcantur. Denique quidquid ingeritur eliditur. Et si sint qui Sabbatum vestrum inquietent, impossibile tamen est ut exturbent; et hoc quidem salubriter provisum ut nunquam desit pugnandi materia; quibus restat eyincentibus corona. Stemus igitur simul in Domino mutuum observantes charitatem, malitiam dierum istorum patienter tolerant. Transcant dies et dies, anni et anni.

....dabit Deus his quoque finem.

Certe quod honoris mihi est oneri est, non tamen abjiciendum credo: cum melior dicatur vir malefaciens quam mulier domi sedens et nens, et in

paucos fidelem servum super multa legimus constitendum. Obedientiam igitur prælati, subditis famulatum exhibentes; pacem cum omnibus habentes. studeamus insimul, domine charissime, cordis Sabbathum observare, culices undecunque venientes, discretionis flagello propellere, et crebris, si placet, epularum consolationibus alterutrum confortare. Salutatus ex parte vestra dominus meus Wintoniensis vos per me ut suum dilectissimum resalutat, quem noveritis auctore Deo quoad salutem animæ et corporis melioratum et confortatum; et in summo positum desiderio, beati Thomæ martyris vestri adcundi memoriam. Valete semper in Domino.

EPISTOLA X.

ALANI AD ASINUM DE BURGO.

ASINO illi Sancti Petri de Burgo, suus ille sibi in agone consimilis, salutem in tribus rasoriis, hoc est in patientia, discretionem et charitate, quibus radi oportet et eradicari non solum superflua, sed etiam quæ imminent omnino adversa.

O beate Asine, si tamen sub Petri indumento, id est mentis puritate et operis exhibitione, ad crucis ignominiam in corpore tuo Christum portaveris, ubi sub vexillo fidei parum tibi nocere poterit Neronis immanitas. Insurgat scilicet ad tempus invidorum malitia et perversitatis procella altius intumescat. Navicula Petri concutitur, sed etiam portæ inferi non prævalent adversus eam; multo minus Neronis audacia, etsi innovaretur cum eo Herodis versuta. Liqueat itaque quod usque ad hæc tempora designavit et Judas proditorem Pilatus judicem, sed et Nero malignitatis hæredem, ita quod nunc etiam iterato postuletur Christus crucifigi, ut dimittantur qui rei sunt seditionis et homicidii. Simon ille:

....adhuc magicas sub Nerone edocet artes.

Sunt et qui sequuntur ejus doctrinam, nec tamen Petrus asinam synagogæ vel pullum gentilium timide reliquit, sed cum suis instat fortius, ne vel sub gladio pereat libertas spiritus qui diffunditur in cordibus nostris. Igitur ut expeditius in stadio currens citius et certius apprehendas et bravium, navacula patientiæ rade penitus inconsultos animi colores, in virga directionis sub examine pende et præpondera quid juris rigor dictet, quid suadeat æquitas, quid inducat iniquitas. Dirime et dirumpe impietatis fasciculos; quo magis plana per te via progrediatur ipsa justitia, cujus acumine peracuto possis radere si quid æruginis conscientiæ intrinsecus adhæserit, seu deforis in ambiguis quid contigerit discutendum. Ferventiori vero charitatis affectu sicubi inveneris odium vel invidiam, zelum et contentionem, protinus id ipsum erue et longius projice: quatenus inveniariis paratus ad onera triuci, si quando de asino dominus opus habuerit, ut cum eductus fueris e vinculis et castello tribulationis quo detineris, animam tuam asinam subjugalem ad vitem ligans et pullum suum carnem indomitam ad vineam, laves cum Christo in vino stolam tuam,

et in sanguine uvæ pallium tuum. Tibi itaque asino onus et virga, ut si tepescis sub onere te excitet virga comminationis. Ne æmuleris pigritiam asini sed mansuetudinem, quia non nisi in mansueto sedet ille mansuetus. O quam leve jugum et onus suave quod oneratum exonerat, depressum sublevat; tristitiam mutat et vertit in gaudium, quod nemo tollet! Libenter igitur ad horam sustine insipientes, quibus ad purgationem eorum qui hæreditatem capient filiorum Dei permissa est potestas tenebrarum, ut ambulent in circuitu non habentes requiem; donec lætatus fuerit justus, cum viderit vindictam et laverit manus suas in sanguine peccatorum. Eia, bone asine, confortare et esto robustus et noli ponere firmamentum tuum formidinem, ne timeas a facie eorum qui exsultant in rebus pessimis, quorum gaudium quasi nebula, et ad instar puncti descendunt ad inferos. Vir insipiens non agnoscet, et stultus non intelliget hæc. Verumtamen cum exorti fuerint peccatores et apparuerint sicut fenem ut intereant in sæculum sæculi, tunc demum cruciabit cor justus verbum bonum, quia si utique est fructus justo, utique est Deus judicans eos in terra. Interim expedit sub silentio expectare salutare Dei et ambulare simpliciter in semitis justitiæ, quia vir ingrediens duas vias non habebit requiem. Idcirco pone super Dominum curam tuam et ipse te enutriet, nec cum cecideris, collideris, dum ipse supposuerit manum suam. Ne graveris ergo sub onere tibi imposito, dum ambulaveris in semita recta, quia in æternum non dabit Dominus fluctuationem justo. Rade itaque mordaces mortaliū curas cum earum matre ambitione vel avaritia, et ne dederis locum tineæ vel ærugini in arca conscientiæ tuæ, et parum pertimescas ne fures fodiant vel furentur depositum tibi repositæ coronæ, quia non accedet ad te malum, cum apud Altissimum fuerit refugium tuum. Hæc tecum loquere et ad hæc te ipsum exhortare in Christo Jesu, quo auctore et teste in patientia tua possidebis animam tuam. Denique suggestionem istam non tam ad doctrinam quam ad utriusque nostrum consolationem spectare credideris, cum eas, quas de utriusque nostrum sorte intus patior animi angustias, unico amico communicans vel ex parte possim securius eructare, ne si suppressa fauce ab hujusmodi amaritudine amplius intumescat, dirumpantur ab his quibus conglutinator est venter meus. Idcirco tibi singulari amico ego tuus ut credo singularis amicus singulariter sum locutus, ne videar de uno inter tot millia vix invento vero amico plures conflagere, secundum quod adulatrix lingua consuevit ad quemvis unum cuius velit sibi favorem allidere, non simplicem sed pluralem sermonem dirigere. Valet!

EPISTOLA XI.

AD JOANNEM ARCHIEPISCOPUM LUGDUNENSEM.

JOANNI Dei gratia Lugdunensi archiepiscopo, ALANUS prior Cant. Eccl., salutem.

A Inter eos quos adhuc superstites filios enutrivit et exaltavit, Lugdunensem archiepiscopum præcipuum habet et reputat mater Britanniarum sancta Cantuariensis Ecclesia. In suis quidem angustiis et perturbationibus, quibus continue affligi compellitur, hujus filii toties experta fidem, devotionem et efficacem industriam, de cætero habet certiorari talem et tantum filium inmemorem esse non posse illius dulcedinis quam a maternis diutius suxit uberibus, inter quæ etiam a cunis coaluit. Absit igitur, absit a fide et devotione tanti alumni, qui se toties certis objecit periculis pro defensione matris suæ, ut vel suspicetur de eo quod velit partem ponere cum his, qui ipsa a quibus egressi sunt materna perturbant viscera, præcipue ubi id permodica suadet occasio, quod etsi quoquo modo licuerit minus tamen expedit, omnino autem non decet. Quamvis enim is apud quem summa rerum consistit, quasi licite auctoritate qua præminet sub titulo adhuc ignoto et a canonum forma aliquatenus alieno possit non solum assignare, sed potius transferre beneficium Cantuariensis Ecclesiæ ad episcopum alienæ provinciæ et minus egentem, id tamen viderit benigna filii discretio, utrum expediat in matris confusionem ecclesiam de Einisford tanto tempore injuste ablata et demum non sine multo labore et angustia mediante justitia evictam, a debito sui statu perturbari. Quam utique ecclesiam mater vestra monachorum deliciis non applicuit, sed usibus pauperum pio deputavit affectu. In subversione itaque pauperum Christi quos ipsa suscepit alendos, si contigerit matrem filii improbitate, quod Deus avertat, acerbius molestari, ex hujusmodi arboris radice qualis poterit fructus exoriri, perpendet citius si advertere voluerit discreta filii devotio, cum ea sola proponitur causa, quare debeant pauperes Christi spoliari, quatenus præpotens filius matrem pertransiens, cum id evenerit, quod vix semel in ista ætate poterit contingere, proprium habeat domicilium, ubi forte non plus una nocte seorsim a matre caput inclinet. Et certe pia mater vestra nondum eousque vestram dilectionem emancipatam habet. Quod nec velit nec debeat eam quam admodum charam habet et acceptam, vestri reverentiam in paratiores materni pectoris sinus recipere, cum suum sit votum et desiderium diem illum videre, quo vestri præsentia perfruens et consilio possit ab his quibus arctatur angustis aliquatenus respirare. Sane opinionem vestram quid deceat non minus inspiciendum, cum id quod vir tantæ auctoritatis posteris in exemplum reliquerit, de jure debeat ad consimilia vires resumere. Utrum vero deceat Lugdunensem archiepiscopum Cantuariensis Ecclesiæ filium et alumnum pro tantillo beneficio et tali titulo vel intentione acquirendo, seu matri suæ seu Christi pauperibus et infirmis hujusmodi molestiam inferre, id videat et provideat vestræ sanctitatis prudentia, cujus interest et suam apud Deum conscientiam et apud homines famam conservare illæsam. Plane nec

id ignoramus sed plenius recognoscimus, quia et vobis et vestris meritis exigentibus constituimur debitores. Et licet hæc quæ ad præsens inter nos agitur quæstio abierit in abyssum, non minus tamen tenemur his adesse quibus et vos tenemini, vel debito naturæ vel gratia obsequii. Idcirco ut in aliquo et affectui et operi vestro respondeamus, in proposito habemus alicui de vestris sicut vobis placuerit, dare annuatim de thesauraria nostra centum solidos, donec eidem in æque valens vel amplius alias possimus providere. Quid autem super hic vobis placuerit fieri, nobis significate.

EPISTOLA XII.

AD EUNDEM.

JOANNI Lugdunensi archiepiscopo, A. prior Cantuariensis Ecclesiæ, salutem.

Si charissima mihi est vestræ sanctitatis reverentia, id agitur apud me in quo debitor sum vobis obligatus, qui pro ea quæ in vobis est sanctitate et gratia communiter cum cæteris, specialiter autem pro liberalitate illa quam apud vos egens et extraneus non modicam inveni, teneor pro viribus honori vestro debitum et devotum præstare obsequium. In quo quidem magis sollicitor si quo modo daretur opportunitas, ut juxta illum quem gero affectum possim benignitati vestræ vel in aliquo respondere. Si quo minus autem id videatur factum quoad ecclesiam de Einesford, ignoscat filio si placet paternitas vestra, si tamen in hac parte debeam de jure argui negligentiam, qui unus et solus sum inter multos, quorum sicut voluntas varia est et diversa, ita et sententia, maxime ubi juri et rationi videtur in-niti quod intendunt. Loquor intelligenti quid sit multorum moribus deservire. Quid prætendunt quominus fieri debeat quod per vos ab iis repetitur, conventus nostri litterarum tenore inspecto, faciùs poterit perpendi. Si vero parvitatæ meæ consiliura acceptaverit vestra prudentia, cum saniori dixerim conscientia, satius esse et honestius aut eo modo qui vobis significatur, aut alio probatori si inveniri poterit cum conventu nostro pacifice convenire, quam populo scandalum generari et matrem vestram plus quam creditur contristari. Insuper si verbis domini regis Angliæ creditur, in vita sua non sustinebit quod Lugdunensis archiepiscopus ecclesiam de Einesford quoquo modo possideat. Provideat igitur, si placet, discretio vestra, qualiter res ipsa planius et melius ad debitum possit finem pertinere, et quantum in me erit, nulla executionis erit retractatio. Valete.

EPISTOLA XIII

AD MAGISTRUM G. CARDINALEM

Magistro G. cardinali, A. prior Ecclesiæ Christi Cant., salutem.

Quam nobis admodum utilem et necessariam in curia Romana consuevimus habere vestram dilectionem, in tribulationibus et angustiis quibus urgemur non modicum doluimus et dolemus nimis esse remotam. Et licet locorum distantia separemur ab invicem, animi tamen nostri affectus quo individue vestræ adhæremus reverentiæ, a vobis nullatenus potest separari. Sane pro nepote vestro in partibus nostris quoad potuimus fecimus, inde magis anxii quod in causa sua juxta quod desideravimus, non est magis profectum. Quoniam excepta etiam ea affectione qua vobis astringimur, idem ipse suo nomine promeruit et in dies promeretur, ut qui viderit ejus vitam et conversationem, debeat affectuosius ejus profectibus invigilare. Placeat ergo paternitati vestræ ipsum clementiori oculo respicere, quatenus in stadio quo in agone contendit possit expeditius currere et ad ejus cui addictus est disciplinæ profectum debeat alacriori animo pervenire. Quotam vero in nobis erit et opportunitas data fuerit, ejus necessitatibus propensioem curam impendemus.

EPISTOLA XIV.

AD CANTUARIENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Domino Cantuariensi, suus A., salutem.

Innotuit nobis vestræ placuisse paternitati talem in cellerarii officium subrogari, in quem omnium nostrum vota communiter concurrissent. Unde, sicut tenemur, ita et affectuose vestræ bonitati uberioribus proinde agimus gratiarum actiones. Vestra itaque si placet innotescat benignitati quod nostra communis est postulatio, ut frater Honorius vobis utique ex sua conversatione interim notus hujus officii in se pondus suscipiat. Hujus siquidem compositionem et fidelitatem et in confratres suos compositionem aliquatenus experti scimus, de cujus benevolentia quoad officium illud non modicum speramus. Et licet ejus obsequio sine molestia ad præsens non possitis carere, experimento tamen didicimus vestram prudentiam plus velle publicæ quam privatæ consulere utilitati. Quocirca eum confidentius reposcimus, id tamen adjicientes ut si in hac parte aliquatenus moleste fuerimus de eo substituendo qui huic debeat succedere, voluntati vestræ, sicut placuerit, ita fiet. Præsentium igitur latorem dilectum in Christo fratrem nostrum R. elocmesynarium in id negotii duximus destinandum, et ejus præsentia sub litterarum nostrarum testimonio apud vos impetret, quod vestra intentis communitè postulare ad communem utilitatem propensius studuit. Valete.

Hucusque dedi omnia quæ in codice C. G. C. Cantab. inveniuntur, octodecim paginis comprehensa. Utrum plura olim fuerint folia in isto codice quibus hæc epistolæ Alani continerentur, difficile est dictu.

ALANI VITA S. THOMÆ.

(Vide supra col. 194.)